

Kritisk tenkning om dyrene vi bruker

Dyrene vi bruker? Hva menes med det?

Selv om folk flest ikke tenker over det, bruker de dyr hver dag, flere ganger om dagen. For eksempel spiser de dyr eller deler av dyr eller det dyr produserer, som egg og melk. Hver gang de tar en dusj bruker de såper, sjampo og andre produkter som inneholder animalske stoffer, og som også kan ha blitt testet på dyr. Når de går ut går de fleste med dyrehud på føttene og kanskje over ryggen. Mange materialer som klær lages av inneholder hår, pels eller skinn fra dyr. Til og med det mange anser som underholdning inkluderer dyr. Kanskje de morer seg ved å se heste- eller hundeløp, eller de tar med barna sine til fornøylesparker og dyrehager som stiller ut dyr i fangenskap.

Samtidig vil de fleste si:

Jeg elsker dyr! Jeg vil ikke skade dem!

På tross av at de bruker dyr hver dag, vil de fleste si at de enten elsker dyr, eller at de i hvert fall ikke ønsker at de skal skades. Men de to ytringene står i motsetning til hverandre. Hvis du elsker noen eller ikke vil skade dem, bør du ikke skade dem. Derimot skader du virkelig dyr når du bruker dem, og i de fleste tilfeller dreper du dem. Hvis du hadde trengt dem for å overleve ville det vært én sak, men i det 21. århundre i den utviklede delen av verden trenger du ikke det. *Hvorfor drepe noen når du ikke trenger det?*

Ok, det stemmer at dyr drepes for min livsstil. Men det er ikke det samme som hvis de var folk. Å drepe et dyr er ikke som å drepe en person.

Dyr likner oss på enkelte måter, og skiller seg fra oss på andre, mer åpenbare måter. En relevant likhet er at de er sansende og følende. Det betyr at hunder, kuer, kyllinger, katter og til og med fisker har evnen til å oppleve glede og smerte.

Ikke-menneskelige dyr er ikke bare følende, men vitenskapen har vist at mange også leker, sørger, koser med hverandre og bedrar hverandre. De har vennskap, preferanser, forventninger og forestillinger. De utviser også grader av moral.

Faktum er at dyr lever liv rike på tanker, emosjoner, kultur og relasjoner. I den forstand bryr de seg om sin velvære, og de har en interesse i å leve sine liv fri fra undertrykkelse, akkurat slik du har. Å ta noens frihet fra dem og å bruke dem til din egen vinning (blant annet til mat eller klær) står i motsetning til ikke å ville skade dem.

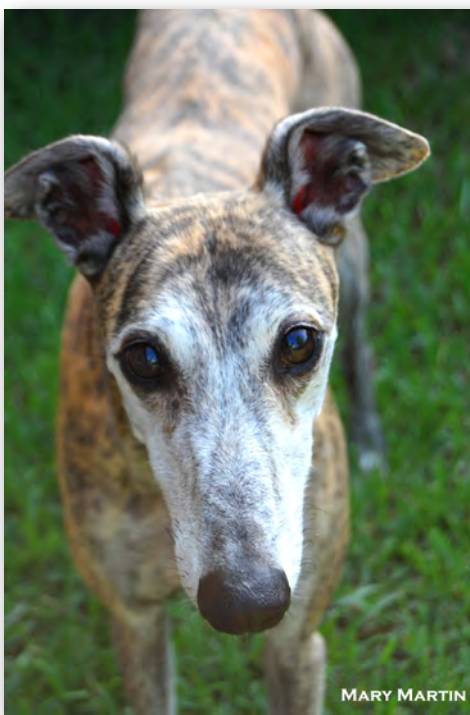
For mer om vitenskapen om følelser og andre egenskaper hos dyr, se verkene til Jonathan Balcombe <http://www.jonathanbalcombe.com/> og Marc Bekoff <http://literati.net/Bekoff/>.

Hva med å bruke dyr så lenge vi ikke påfører dem unødvendig lidelse?

Unødvendig lidelse er grusomt. Du ønsker ikke å delta i grusomhet, og det er beundringsverdig. Men sier du at det finnes nødvendig lidelse, *når det ikke er nødvendig å bruke dyr?*

Det jeg mener er at kjøttet og eggene jeg kjøper har et merke som garanterer at dyrene ble humant behandlet. Jeg kjøper ikke mat fra selskapene som vises i de grufulle videoene med alle de stakkars mishandlede dyrene.

Tenk hvis jeg kontrollerte alt i livet ditt, inkludert hva og når du spiste, hvorvidt og hvordan du formerte deg (kuer, kyllinger og griser får ikke formere seg på naturlig måte – de gjøres gravide av folk som ofte bruker et apparat kjent som en ”rape rack” eller ”voldtektsbukk”) og når og hvordan livet ditt skulle ende, og at jeg slaktet deg når jeg

ville. Vil du karakterisere denne prosessen som *human*? Synes du dette scenariet er akseptabelt? Et hvilke som helst animalsk produkt du handler på butikken kommer fra et dyr som dømmes til den skjebnen.

På enkelte mindre gårder følger dyrene sine naturlige dietter, de blir ikke dopet eller lemlestet og de løper fritt. Men la oss prate om deg igjen. La oss si at jeg behandler deg så godt jeg kan mens du er i live, men du slipper ikke unna meg. Jeg fortsetter med å bruke deg slik jeg ønsker, jeg bestemmer når og hvordan du skal dø, og jeg vil til slutt drepe deg når jeg mener at tiden er inne. La oss si at jeg skyter deg i hodet og at du knapt føler noe. Er det greit for deg? Selvfølgelig ikke; *jeg har akkurat tatt livet ditt*. Du vil sannsynligvis si at jeg drepte deg.

Ville det være greit at jeg tok friheten fra deg og brukte livet ditt, kroppen din, slik jeg ønsket? Selvfølgelig ikke. Du har rett til ditt eget liv, fritt fra min bruk og undertrykkelse. Men ikke-menneskelige dyr har ikke den retten. At det er lovlig og at de fleste i din kultur gjør det, medfører ikke at det å skade noen – eller drepe noen – blir en **r e t t f e r d i g e l l e r** medfølelse handling.

For mer om husdyrhold, inkludert sannheten bak merkene på de animalske produktene, se Humane Myth på www.humanemyth.org og The Free-Range Myth på www.peacefulprairie.org/freerange1.html.

Men jeg er vegetarianer!

Mange vegetarianere tror at egg- og melkeprodukter involverer mindre undertrykkelse og/eller lidelse enn andre animalske produkter, spesielt hvis de er ”burfrie”. Og det er forståelig at de tenker slik: Vi er omringet av budskap som forteller oss at egg fra ”frittgående høns” er humane. Selv PETA (People for the Ethical Treatment of Animals) promoterer den type egg.

Men visste du at uansett hvor eggproduksjonen foregår, eller hvordan de deler av produksjonen som er åpne for

publikum ser ut, kommer de eggleggende hønene fra de samme klekkeriene som dreper alle nyfødte hannkyllinger fordi de ikke har bruk for dem? Visste du at høner generelt betraktes som utbrukte og drepes når de er mellom ett og fire år gamle? Og visste du at kuer blir kunstig inseminert igjen og igjen, blir avlet til å produsere unaturlige mengder melk og drepes når de er tre-fire år, mens deres normale livsalder er 20-30 år? Og visste du at mens de er i live, får de sjelden lov til å pleie sine nyfødte (de tas vekk fra dem, isoleres og slaktes for å bli kalvekjøtt)? Hva føler du om melk og egg nå?

Når det gjelder de små gårdene som gir bedre livsforhold til dyrene de dreper: *Spør* bonden hva som skjer med hannkyllingene og utbrukte høner. *Spør* hva som skjer med nyfødte kalver. *Spør* hvordan kuer gjøres gravide og hvor ofte. Still alltid spørsmål ved det andre sier når de

forteller deg at en prosess som involverer dyr er human, og *angjør for deg selv* hvorvidt den er akseptabel. Og spør deg selv om det er akseptabelt at nesten alle dine valg og til slutt ditt liv blir tatt fra deg, kun fordi noen syns ditt kjøtt smaker godt eller ønsker at ditt barns hud skal bli myke hanser.

Å være motstander av hesteløp og hundeløp virker som å dra det litt langt. Dyrene drepes ikke, og de elsker å løpe. Gjør de ikke bare det de liker å gjøre?

Tusener av hester og hunder avles fram hvert år for å brukes til løp, med håp om å gi sine eiere profitt. Tidlig i livet blir dyr som ikke viser et slikt potensiale drept, og i løpet av treningsprosessen drepes flere for å begrense gruppen til de mest konkurransedyktige individene. Skader under trening fører til enda flere drap, hvis skadene reduserer dyrenes karrieremuligheter. Når de få dyrene som kommer med i konkurransen skades, blir de ofte drept hvis behandling er for kostbart eller hvis skadene vil forringe karrieren, selv om de kan helbredes. Noen heldige dyr ender opp på omplasseringssenter eller "sanctuaries", som betaler for å gi dem behandling og gi dem et hjem for livet eller adoptere dem bort.

OK, men hva med å bruke dyr i medisinske forsøk, for eksempel for å finne kurer for sykdommer eller undersøke om stoffer er giftige?

Mener du at det er etisk riktig å avle et dyr kun i den hensikt å bruke henne som et subjekt for et eksperiment (hun vil mer presist være et *objekt*, siden noe blir gjort med henne)? Hunder som er enkle å ha med å gjøre og sjelden bjeffer, for eksempel greyhounds og beagles, er tilsynelatende gode "subjekter", og brukes ofte til forskning på hjertesykdommer.

Syns du det hadde vært etisk forsvarlig å ta dyr fra kenneler eller fra gaten med den hensikt å sperre dem inne, kutte dem opp og å utsette dem for skadelige stoffer med det formål å samle kunnskap, og så drepe dem? Hvis det var din hund det ble eksperimentert på, ville det vært greit? Ville det vært etisk forsvarlig *da*? De fleste ville sagt nei, siden de er emosjonelt knyttet til sine hunder og setter pris på dem.

Flertallet av dyr som brukes i forskningen er derimot rotter, og de fleste mennesker er verken knyttet til dem eller verdsetter dem. Men er det det som bør telle? Gitt at rotter har de samme evnene til å føle glede, smerte og frykt som hunden din

har: Er det humant å avle dem fram med genetiske defekter, påføre dem sykdommer, utsette dem for giftige stoffer og drepe dem? Hvorfor skulle det være etisk riktig å bruke en navnløs rotte, men ikke hunden din? Kan det noen gang være etisk forsvarlig å eksperimentere på et følende vesen, uten hennes samtykke, *kun fordi du kan*?

Det er aldri nødvendig å utføre eksperimenter på noen. Det er enten et valg eller noe som dikteres av et myndighetsorgan. Det kan være en lovbestemt nødvendighet, men det er avgjort ikke en vitenskaplig nødvendighet. Et voksende antall forskere mener nå at eksperimentering med dyr for å produsere kunnskap rett og slett er svak vitenskap.

Og de har historien på sin side. Det har forekommet tilfeller hvor testing på dyr har vist at stoffer ikke var farlige, mens informasjonen i ettertid har vist seg å være feil (for eksempel thalidomid og Vioxx). Det viser seg faktisk at bivirkninger av dyretestede medisiner nå er den fjerde største dødsårsak i USA.

Det er mange grunner til at vi fortsatt utfører eksperimenterer på dyr (det er mye penger involvert i forskning, avl og transport av dyr, drift av forskningsinstitusjoner, og i å holde forretningsmaskineriet i live), men det betyr ikke at det er vitenskap av høy kvalitet eller at handlingene er etisk forsvarlige.

For mer informasjon, se Advocates for Science-Based Medical Research på <http://www.afma-curedisease.org>.

Men hvis du er motstander av å bruke dyr - hva med å ha katter og hunder som kjæledyr?

Vi har domestisert hunder og katter og vi fortsetter å tillate avl av nye, mens vi allerede dreper millioner av dem hvert år i omplasseringssentre bare

fordi de er hjemløse. Å avle og kjøpe kjæledyr forverrer den situasjonen.

Vi har en plikt overfor de hjemløse dyrene til å gjøre vårt beste for å finne gode hjem til dem fremfor å drepe dem (å rehabilitere dem om nødvendig, og å sterilisere og returnere villkatter).

For å avkrefte myten om den overbefolkede kjæledyrbestanden og retningslinjer for hvordan en skaper et samfunn hvor ingen dyr avlives, se The No Kill Nation på www.thenokillnation.com.

Hva nå?

De fleste som begynner å tenke over sin bruk av dyr reagerer slik:

- *Jeg har aldri tenkt på det på den måten!
- *Det virker så altomfattende og overveldende!
- *Vi vil aldri komme til å leve i en verden hvor dyr ikke brukes!
- *Hva kan egentlig *ett* menneske gjøre?

Alle reaksjonene er forståelige. Heldigvis er det mye du kan gjøre. . .

Overgang til en vegansk livsstil

Hvis du mener at dyr ikke er til for at vi skal bruke dem, bør du tilpasse dine handlinger til dine meninger, ikke sant? Det er det veganere gjør. Heldigvis er det lettere enn noen gang å redusere ditt forbruk av dyr drastisk, siden det er mange kjøtt- og melkealternativer tilgjengelig i butikker og på internett. For å hjelpe deg med å redusere antallet dyr som drepes for å gi deg mat, har Physicians Committee for Responsible Medicine utviklet et "21-Day Vegan Kickstart Program". Det inkluderer personlig og sosial støtte, informasjon om ernæring, kostholdsplanlegging, og til og med oppskrifter. Programmet finnes på <http://pcrm.org/kickstartHome/>.

Mer enn noen gang tilbyr kles- og skoprodusenter varer som ikke er laget av andre skapningers hår, pels eller hud. For mer informasjon, se The Discerning Brute på www.thediscerningbrute.com og Alternative Outfitters på www.alternativeoutfitters.com. Også husholdningsprodukter og kosmetiske produkter som ikke inneholder animalske stoffer og som ikke er testet på

dyr er mer og mer vanlig, både i større butikker og på internett. Det er til og med en iPhone- applikasjon som viser om produkter er veganske på www.appolicious.com/shine/apps/37490-cruelty-free-symbiotic-software-llc. Sjekk ut Vegan Store på www.veganstore.com og Vegan Essentials på www.veganessentials.com for alle slags veganske produkter.

For veganske og veganvennlige restauranter og dagligvareforretninger over hele verden, se Happy Cow på www.happycow.net, eller last ned VegOut iPhone-app på www.appolicious.com/tech/apps/38630-vegout-vegetarian-restaurant-guide-front-ended.

Støtt en organisasjon som hjelper dyr direkte.

Hvis du vil hjelpe dyr direkte ved å donere penger eller hjelpe til som frivillig, finnes det tiltak over hele verden som desperat trenger din hjelp og støtte: lokale redningsgrupper, "sanctuaries", rehabiliteringssentre for ville dyr, omplasseringssentre hvor ingen dyr avlives og tiltak hvor villkatter behandles, steriliseres og deretter settes fri (se Alley Cat Allies på www.alleycat.org). Det finnes også "sanctuaries" som tar seg av ofre fra gårder, både store og små dyr, for eksempel:

Peaceful Prairie Sanctuary (Colorado) www.peacefulprairie.org, Poplar Spring Animal Sanctuary (Maryland) www.animal-sanctuary.org, Maple Farm Sanctuary (Massachusetts) www.maplefarm-sanctuary.org, Animal Acres (California) www.animalacres.org, Hillside Animal Sanctuary (Norwich, UK) www.hillside.org.uk, The Farm Animal Sanctuary (Worcestershire, UK) www.thefarmanimal-sanctuary.co.uk.

Takk for at du tenker over din bruk av dyr!

Om bildene: Side 1: Greyhunden på bilder er Violet Rays, som lever i et adoptivhjem. Side 2: Kyllingen på bildet er Henrietta, som lever på et "sanctuary". Side 3: Den brune kua er Minh, som levde på et "sanctuary" fram til hun nylig døde. Side 4: Geita på bildet er Ferdinand, som nå lever på et "sanctuary". Kritiske tenkning om dyrene vi bruker © Mary Martin, PhD. (www.animalperson.net), 2011. Fotoene på side 2-4 tilhører Debora Durant (www.deboradurant.com). Alle rettigheter er reservert. Norsk oversettelse av Norsk vegansamfunn (www.vegansamfunnet.no).